

Hukukî Bilgiler Mecmuası

SAHİP VE BAŞMUHARRİRİ

Paris Hukuk Fakültesi Doktoru

AVUKAT

GAD FRANKO MİLÂSLI

Adres : Galata, Bahtiyar han Bay Gad Franko yazıhanesi

Telefon: 43009

Bir nüshanın bedeli 25 kuruştur.

Bir senelik abonmanı posta ücretile beraber 250 kuruştur.

Türkiye harici için 300 kuruştur.

İSTANBUL

HANRİ ZELLİQ VE MAHDUMU BASIMEVİ

1939

bu güne kadar ticaret kanununun ikinci kitabını teşkil etmesine ve aynı madde sıra numaralarını takibetmiş bulunmasına rağmen tatbikatda ve hukukî mütalâalarda daima ayrı bir kanun gibi mülâhaza edilmiştir. Bunun da sebebi şüphesizki tatbik sahasının tamamen ayrı bulunmasındadır.

Bu itibarla kanunlarımızı, tatbik sahaslarındaki birlik ve ayrılığa göre taksim ve tefrik edersek (Ticaret Kanunu) nu borçlar kanunundan ayırmak icab edeceği gibi Deniz Ticareti Kanununu da müstakil bir kanun haline koymak hem daha ilmi bir hareket olacak hem de tatbikatda karışıklıklara meydan vermiş olmayacaktır.

Hatta aşağıda tekrar izah edeceğimiz veçhile (Poliçe ve çeklere) ait hükümler ile (Sigortalar) hakkındaki ahkâmın da bir çok memleketlerde olduğu gibi ayrı kanunlar içinde tedvin edilmesi tatbikatda kolaylığı ve ilmi mütalâalarda selâmeti istilzam edecek bir tasnif olur.

(Sonu gelecek nüshada)

Prof. Şevket Bilgişin

MAHKEME İÇTİHATLARI

JURISPRUDENCE

Temyiz Mahkemesi 2 inci Hukuk Dairesi—Esas No. 273.

Karar No. 3891, tarih 1/11/937

Beyoğlu 4 üncü Sulh Hukuk Hâkimliği ; Karar No 2/7, Tarih 1/6/937

(M. Maryata ; M. A. Viçenzo Kayvana)

Nafaka--Ecnebler arasında

Hulâsa : Lozanda 21/7/1923 tarihinde imza edilmiş olan ikâmet ve salâhiyet adliye mukavelenamesinin tarafımızdan fesh edildiği İtalya Hükûmetine 3/8/1930 tarihinde tebliğ edilmiş ve bu tarihten bir sene sonra mevzu bahis mukavelename kendiliğinden münfesihi olmuş bulunduğuna göre İtalya tabaası aleyhinde açılan nafaka davasının rüyeti Türk mahkemesinin salâhiyeti dahilindedir.

Ş Beyoğlu Sulh hakiminin bir ilâmını tasdikân Yüksek Temyiz Mahkemesi İkinci Ticaret Dairesince verilen ve sureti mecmuamızda (No 12-108 — 18/10/938)

intişar eden bir ilâm hakkında hürmetkârane baz mutalealar dermeyan etmiş idim. Bu bahsın bu kadar alâka uyandıracığını düşünmemiş idim; Aldığım müteaddid mektuplara cevap vermek üzere bu notu karalayorum.

§ Hususi Devletler hukukune mütedair olarak bizde intişar eden eserlerde bahs mevzuu ettiğimiz bu mesele hakkında bir bahs olup olmadığı ve varsa hangi kitabın hangi sahifesine müracaat etmek lâzım geleceği soruluyor. Ne Abdülhak Kemal Yurukun, ne de Muammer Raşid Seviğin ve ne de Süphî Nuri İlerinin kitaplarında nafaka etrafında tehattus edebilecek yasalar carışması (conflits des lois) hakkında bir kayd bulamadım. Mektubu yazan arkadaş bir az fransızce, ingilizce veya başka bir ecnebi lisan biliyorsa, arzu ettiği takdirde hususî mektupla kendilerinin tettebbülerini kolaylaştıracak bir bibliografi takdim ederim.

§ Bu vesile ile şu iltifata mazhar oldum : « Mutalealarınızda nafaka meselelerinde Türk hâkiminin esas itibarı ile salâhiyetsiz olduğunu söyleyerek kesüp atıyorsunuz. Halbuki bu fikirlerinizi teyid edecek müellifler bilmiyoruz ».

Benim hiç bir şeyi kesüp attığım yok ; Doğru sandığım baz düşünceleri arz ile iktifa ve muhalif mutaleaları de neşr etmeğe ve hürmetle telekkiye mûsaraat ediyorum.

Benim fikrimde başka müellif bulunmadığı iddiasine gelince, noksan tetkikata müstenid olduğu zamanındayım Diğer eserleri brakalım. Niboyet'in riyaseti altında intişar eden on iki cildlik « Répertoire de Droit International » eserindeki « Aliments=Nafaka » bahsını mutlaka gözden kaçırmışlardır.

§ Bir arkadaşım şu mutaleayı yazıyor :

« Lozan Muahedesi mevcut oldukça 330 tarihli kanun hükümlerinin mefsub olacağı ve o ahkâm feshedildikten sonra «otomatikman» o kanunun avdet edeceği hakkındaki mutaleaları teşriî usullere uygun görülmüyor. Fakat haddi zatında da öyle olması lâzımgelir. Çünkü, Lozan muahedesine bütün ecnebi devletler vazîülimza değillerdir. Ben kendimce teşriî usullere de uymak için şöyle diyorum : 330 tarihli kanun aslâ feshedilmemiş, Lozan muahedesi devam ettiği müddetce meriyette bulunmuştur. Yalnız Lozan muahedesine vazîülimza devlet tebaası için hususî hükümleri, umumî kanun hükümlerine tercih mecburiyeti hasıl olmuştur. Hususî hükümler bertaraf edilince zaten meri olan kanun hükümleri meydanı serbest bularak — Lozan muahedesini imza eden devletlerin tebaasına da — teşmil edilmek lâzımgelir. Bu mutalea ile her iki hüküm te'lif edilmiş oluyor. Bilmem bu mutaleam doğrumudur ? »

Mutalea doğrudur ve benim müdafaa ettiğim nazar noktasına uygundur. Lozan Muahedesinin 1330 tarihli kanunu fesh ettiği hakkındaki mutaleada isabet görmediğimi, avukat N. Bartunun yazısı vesilesi ile verdiğim cevapda sarahaten izah ettim (mecmuamız 2-110 15-12-1938).

§ Hangi memleketler, ahvali şahsiye davalarında, mahkemelerimizin salâhiyetini kabul ettiler ? diye irad edilen suale cevaben Yüksek Ticaret mektebi Profesörlerinden Avukat Bay Sübhî Nuri İlerinin 1938 senesi zarfında Hukuk Bilgisini Yayma Kurumunun himayesi altında verdiği konferanstan iktibas ettiğim şu mufid izahati buraya naklediyorum :

« Her ne kadar 1330 dan sonra akdettiğimiz bir takım muahedelerde biz 23 şubat 1330 tarihli muvakkat kanunun esaslarına sadık kaldık ise de, yine bazı Devletler ile akdettiğimiz bir takım muahedelerde kendi doktrinimizi terk ederek öbür tarafın prensiplerini kabul ettik. Binaenaleyh bu gün Türkiyenin Devletler Hususî Hukuku esaslarını yalnız bu 1330 muvakkat kanunu tayin ediyor demek de pek doğru olamaz.

« Muvakkat kanunumuz Türkiyenin Devletler Hususî Hukuku kanunlar ihtilâfı sistemini (Yabancılar Türk Kanun ve mahkemelerine bağlıdır: ancak yalnız ahvali şahsiye (Statut personnel) davalarında Türk mahkemeleri eğer alâkadar yabancıları Türk mahkemesinin salâhiyetini kabul ettiklerini istida ile yazılı olarak beyan ederlerse kendi millî kanunlarını tatbik edeceklerdir) diye tayin etmiş ise de biz, söylediğim gibi, her vakit bu esasa sadık kalmadık yani kendisi ile muahede akdettiğimiz her Devletin kendi sitsemini kabul ettik.

« Binaenaleyh Türkiyede bugün her yabancıya tatbik edilen bir tek Türk Devletler Hususî Hukuk sistemi mevcut olmayıp belki dört muhtelif sistem vardır.

«1.— Türk mahkemelerinin salâhiyetini kabul eden muahedeler :

Almanya	1925	İkamet muahedesi	M. 13
Çekeslovakya	1928	"	" " 6
Arnavutluk	1929	"	" " 9
Estonya	1929	"	" " 7
İsviçre	1930	"	" " 6
Yunan	1931	"	" " 8

« Bu muahedeler ile *karşılıklı olarak* Türk mahkemeleri âkid Devletler tebeasının (Statut personnel) davalarına bakmak salâhiyetine malikdirler. Fakat nazariyat bu merkezde ise de tatbikatta hadiseler başka bir şekle giriyor. Meselâ, Yunanistanda sulh teşebbüsü papasların elindedir. Orada bir Türk burada bir Yunanlı ne yapacaktır ? Acaba bu sulh teşebbüsü asıl mıdır, yoksa şekil mıdır ? Bundan (vasıf) ihtilâfları çıkar. İşte mütakabiliyet şartının burada mânası ve hükmü kalmıyor. Çünkü tatbikatta imkânsızlıklar var, ve yasalar çatışıyor.

«2.— Türk mahkemelerinin salâhiyetini şart ile kabul eden muahedeler : Şimalî Amerikanın birleşmiş Devletleri ile Lozanda 1923 de akdolunan ikamet ve ticaret ve konsolosluk muahedesi (M. 8) tahriri rıza beyanını şart koşuyor.

Lozan muahedesine bağlı ikamet ve adli salâhiyet mukavelesi (M. 16) de tahriri rıza beyanı şartını kabul etmiştir.

«3.— Karışık salâhiyet.

« İtalya ile 1929 da akdettiğimiz konsolosluk mukavelesi (M. 20) mütakabilen konsoslara vesayet ve kayyumluk salâhiyeti veriyor. (M. 21 F. 2) Miras hakkı ve menkul terekenin taksimi işlerinde müteveffanın millî kanunlarına ve mahkemeleriyle resmî makamlarına salâhiyet veriliyor. Ve mütakabilen alâkadar makamların verecekleri kararlara diğer tarafta makbul olacağını kabul ediyor.

4.— Türk mahkemesinin salâhiyetini kabul etmeyen muahedeler :

Lehistan	1924	İkâmet muahedesi	M. 12
Avusturya	1924	"	M. 10
Bulgaristan	1925	"	M. 10
Macaristan	1925	"	M. 9

Bu dört muahede karşılıklı olarak Statut personnel davalarına bakılmayacağı tasrih etmektedirler)

§ Nafaka mes'elesinin ahvalı şahsiye mes'elelerine girüp girmediği ve millî veya mahallî kanunların tatbiki icap etmediği hakkında bazı sualler de varid olmuş olmağa şu muhtasar malumati arz ediyorum ; Bu yazıda ismini yukarda zikr ettiğim (Repertuar) den istifade edeceğim :

Ekser memleketler kanunları bir aile efradı arasında birisinin sefalete veya hud kendi ihtiyaclarını temin etmeyecek şekilde acze düşmesi üzerine yekdiğerine yardım vazifesini tesbit etmiştir. Bunun esasî kan rabitasıdır. Fakat her kanundaki mevzuat aynı değildir. Her memleketin adatına ve aile müessesesi hakkında hüküm süren telekkiye göre değişir. Ekser kanunlar kari koca ile usul ve furu arasında nafaka mecburiyetini kabul etmiş iken müşterek bir sulbden gelen civar hısımlar (ligné collatérale) arasında bu mecburiyeti kabul etmemişlerdir. Mesela Fransız, Belcika, Almanya, Felemenk kanunları kardaşlar arasında nafakayı tanımadıkları halde İtalyan, İspanyol, Portakiz, İsviçre, Türkiye kanunları bu prensibi benimsemişlerdir. Hatta Portekiz kanunu civar hısımlar arasında dereceye kadar olanlar arasında yekdiğerine karşı yardım etmek mecburiyetini koymuştur : Ancak bu nafaka mecburiyeti on yaşında sağır olmakla meşruttur.

§ Geçerken başka bir noktayı kayıd edelim : Nafaka cihetinden bu kadar geniş davranan bu kanunlar civar hısımlar için mahfuz hisse ayırmamıştır. Yalnız İsviçre kanunu ve onu takip eden Türk kanunu erkek ve kız kardaşların her biri için hisse mahfuza ayırmışlardır.

Başka bir cihette şayanı dikkattir : Bazı kanunlar doğrudan doğruya sibri rabitalarile merbut olanlar arasında nafakayı kabul ettiler ; Binaenaleyh damad ile kain peder ve valide sefalet halinde yekdiğerine yardım vazifesi ile mükellefdirler. Fransa, Belcika, Felemenk bunlardandır. Bundan başka bazı kanunlar — bunlar enderdir — mesela İngilterede nafaka mîkdarı kanunen mahduddur. Çünkü orada bu nafaka fukaraya muavenet prensibine irca edilmiştir. Bu mîkdar ayda bir İngiliz lirasıdır veyahud âzamî senede on üç İngiliz lirasıdır. Başka yerlerde bu cihet hakimine takdirine bırakılmıştır.

§ İşte, nafaka külfetinin şumulu ile muhtevasi noktasından kanunlar arasında mevcut bu farklar uluslar arası yasalarının çatışmalarını intac ediyor ; Ve bu çatışmalardan hasıl olan ihtilafları hal için hangi kanunun tatbiki icap edeceğini tayin etmek lazumu tebarüz ediyor, Fakat bunda dahi her yerde aynı usul tatbik edilmiyor. Fransada bir fransız damadı, Amerikalı kayin peder ve validesini natakaya mahkûm ettirmiştir. Halbuki Amerikada böyle bir kaide yok idi. Bunun için damadın Fransada istihsal ettiği ilâmı Amerikada tenfiz etmeğe kalkış-

dığında New York Mahkemesi, hadisede Amerika kanunlarının tatbiki lüzumuna binaen tenfizi redetmiştir. Bu müşkilleri ancak muahedeler ile haledilebilir. Muahedelerin fikdani halinde ne suretle muamele yapılacağı hakkında müellifler muhtelif nazariyeler dermeyer ediyorlar.

§ Bu bahsi ikiye ayırmak icap eder : A. Her iki taraf aynı tabiiyette ise ; B. İki taraf aynı tabiiyette değilse.

A. Taraflar aynı tabiiyette olduklarına göre ne sistem tatbik edilebilir ?

İlinci sistem ; Yerli Kanun : Birçok müelliflere göre tarafların oturdukları memleket kanununa tevfikane meseleyi haletmek lazımdır. Nafaka mecburiyetini tahmil eden kanun bir nizammı amme kanunu olduğundan memlekette oturan yerli ve ecnebi herkes tatbik edilmelidir. Bilmukabele böyle bir kanun memleket haricinde bir hükmü tesir yapamaz. Filvaki bir aile efradını yekdiğerine yardımda bulunması Nizamı Amme iktizasındandır. Böyle bir Kanun bazıahlak fikirlerinden mülhem olduklarından herkese tatbik olunmalıdır. Bu müelliflere göre, tarafların milli kanunları nafaka mesailinde haiz tesir olamazlar : Bu esase göre bir Türk Fransada ise orada oturan kardaşından nafaka istiyemez çünkü Fransız kanunu kardaşlar arasında nafaka mükellefiyetini koymamıştır. Halbuki bir Fransız Türkiyede oturuyor ise kardaşından nafaka isteyebilir çünkü kanunumuz bu prensibi kabul etmiştir (K. M. M. 343).

Bu sistem mahal verdiği garip neticeler hasebile bir çok tenkidata maruz tutulmaktadır. Mesela bir Fransız Fransada, damadından nafaka istiyebilecektir. Fakat damad ikametgâhını değiştiripde bu mecburiyeti kabul etmeyen meselâ Türkiyeye gelirse, bu Fransız artık damadından bir şey istiyemeyecektir.

Bu sistemi kabul etmeyen müellifler bu hadiselerle milli kanunları tatbikte nizamı ammeye mugayir bir hareket göremiyorlar.

Fakat bunlar onuduyorlarki ecnebler arasındaki ihtilafları hal etmek hususunda kendilerinde salâbiyet görmeyen mahkemeler, nizammı amme kaidesine dayanarak nafaka mes'elelerini hal edebilirler.

§ İkinci sistem : Milli Kanun. — Diğer müelliflere göre, nafaka mükellefiyeti izdivaç ve neşebini neticesi olarak ahvali şahsiyeye mütedair olmakla milli kanuna tabidir : Nizamı amme kaidesine değil hususî bir menfaata mütedairdir. Binaenaleyh Türk tabiiyetinde iki kardaş Fransada dahi Türk kanunlarına tevfikeyen yekdiğerinden nafaka istiyebilecekleri halde, iki Fransız kardaş Türkiyede yekdiğerinden nafaka iddia edemezler, çünkü milli kanunları buna müsaid değildir.

Bu kaide çok mutlak ve katidir : Nafaka mükellefiyeti izdivaç ve nesebdan doğduğu inkâr edilemez : Çünkü izdivaç ve nesepl olmasa bu mecburiyet doğmaz. Bununla beraber bu esasi vaz ederken kanun koyanlar akrabaların yekdiğerine yardım etmemelerini ahlaka mugayir görmüşlerdir. İmdi farz edelim ki Türkiyede oturan ecnebi tabiiyetinde bir baba oğul—mensup oldukları memleket kanunu aralarında nafakayı kabul etmemiş ise—Türk hâkimi bir çare bulamayarak talebelerini red etmelimidir ? Bu neticenin vehameti göze çarpar.

Bu sistemin taraftarları bile gösterdiğimiz bu netice önünde nazariyelerini tadil etmek mecburiyetinde kalmışlardır. Diyorlarki bütün kanunlar usul ve furu

arasında nafakayı kabul ettiler : Bu kaideyi benimsememiş bir kanun varsa, ona ehemmiyet vermemek icap eder. Çünkü bunda *milli değil*, beynelmillel bir nizamı amme kaidesi vardır; ve böyle bir kanun tabiata karşıdır. Ancak usul ve furudan hariç akraba için, nafaka hususunda, millî kanun tatbik olunmalıdır.

§ 3üncü sistem : muhtelit şekil : Bu iki sistemin şumul ve mutlakiyetini tasvip etmeyen müellifler muhtelit bir usul teklif ediyorlar. Fakat bu usulu herkes aynı suretle arz etmiyor.

Bazilerine göre nafaka, ailenin teşkiline tealluk eder ve aileye dokunan her hadise şahsî hallara girer; o halde asil olan millî kanunun tatbikidir. Fakat mahallî kanun millî kanundan fazla muhtaç olana himaye ediyorsa o kanun tatbik edilmelidir. Çünkü bunu koyan vazîi-kanun ictimai bünyeyi muhafaza kasdı ile ahlakî bir hüküm vaz'etmek istemiştir.

Diğer müellifler kaideyi aksine tatbik ediyorlar : asil olan mahallî kanunun tatbikidir ; Fakat millî kanun daha geniş ve şamil ise onu tatbik etmek lâzım gelir. Bu nazar ihtilafından tatbikatte baz müşküller çıkarki izahi uzundur.

§ Bu meyanda şu ihtilaf göze çarpıyor : Fransız kanunu hibbe halinde, mevhubunlehin, vahiye sefaletle düşüldükte nafaka vermekle mükellef tutar ; Bu müessesese, zahirdir ki, ahvali şahsiye ve aile hukukuna dokunmaz. Bunda hibbe akdinin mukteziyatına göre halli mes'eale etmek icap eder.

§ B. Taraflar aynı tabiyette değillerse ihtilaflar daha nezaket kazanırlar; bunda da bir çok fikirler ileri sürüldü; bazileri ne göre müddeinin veya müdeaaaleyhin millî kanununu tercih için makul bir sebep olmadığından mahallî usulları takip etmek lazımdır ; halbuki bazen müddeinin millî kanunu daha geniş ve daha semihdir. Fakat diğer mühim müellifler müddeinin kanununu tercih ederler. Çünkü nafaka mecburiyetini tesis eden kanunun takip ettiği gaye müdeaaaleyhe bir külfet tahmil etmek değil daha ziyade muhtaç olan müddeiyi himaye etmektir. Binaenaleyh bu müddeinin kanununa göre mes'eleyi haletmek doğru olur.

Bu fikri tenkid edenler, nafakayı isteyen kimseye bahşedilen himaye bedeni veya akli azine müstenid olmayup insaniyetperver bir mulahazaya istinad ettiğini ve binaenaleyh medyün aleyhine, tâbi olmadığı bir kanunun tatbikinde isabet olmadığını söylüyorlar. Kaldiki bir vecibe ya iki tarafın rızasına dayanan bir akidden yahud kanunî ahkâmdan neş'et edup nafaka mükellefiyeti ise kanundan doğduğuna ve hadisede müddeinin kanunu yabancılara ahvali şahsiyelerinin kabul edemeyeceği bir vecibe tahmil edemeyeceğine binaen müdeaaaleyhin kanununu tatbik mecburiyeti zahirdir.

Şayani kayıttırki bu usulde mütakabiliyet esasına riayet edilemiyor. Meselâ Fransada oturan biri Beleikalî diğeri Türk iki kardaşdan Belçika tabiyetinde olanı Türk kardaşı aleyhine dava ikame etse. Türk Kanunu kardaşlar arasında nafakayı âmir olduğundan Fransız hâkimi o suretle mahkûmiyet kararı verir. Halbuki Türk kardaş, Belçikalî olanı aleyhine aynı davayı ikame etse Fransız hâkimi müdeaaaleyhin kanununda böyle bir hüküm bulunmadığından davayı red eder. Bu mahzur önünde aynı müellifler mütakabiliyet prensibinin bir dahilî hukuk kaidesi olup Uluslar arası hukuku kaideleri karşısında yer tutamayacağını söylüyor.

Bu bahsde dahi tarafların kanunlarına bakmayarak daha geniş ise mahallî hükümlerin tatbiki fikrinde olanlar da çokdur.

§ Birde nafakanın ahvalı şahsiye meselesi olarak kabul edilüp edilmediği hakkında serd edilen bir suale cevap vererek sözlerime nihayet vermek isterim.

Kanunu medenide nafaka "aile" müessesesine muhtas 9uncu babda yer buluyor. Fakat ne 23 Şubat 1330 kanununda nede Lozan muahedesindein faslı mahsusasında nafaka kelimesi kullanılmamıştır. Daima, nikâh, talak *gibi* ahkâmı şahsiyeden bahsetmekle iktifa edilmiştir. Adeta vazii kanun bu mebhasde mevcud ictehad ihtilaflarını göz önünde tutarak bu babde kat'i bir söz söylemekden çekinmiştir. Fakat Temyiz Mahkemesi, nakl ve tefsir ettiğimiz ilâmında tarafların millî kanunlarını tatbik etmiş olmasına ve bu mecburiyet ancak ahkâmı şahsiyeye mütedair hususatta tatbik edilegeldiğine nazaran yüksek mahkemece nafakanın şahsî ahval meselesi olarak telekki ettiğine hüküm etmek lâzım geliyor demekdir.

§ Bu nafaka bahsında daha tetkik edilecek noktalar varsada bir tettebbü mahiyetinde bulunmayan ve mutevazi bir "not"tan ibaret olan bu yazıde fazlasını yazmağı yersiz buldum.

G. F. M.

Temyiz Mahkemesi 4 üncü Ceza Dairesi

(Esas 448; Karar 10091; Tarih 10/12/938)

Hülaâsa.— Hâkimler kanununun 99uncu maddesinin son fıkrası Türk Ceza kanununa tevfikân iftira suçunu teşkil eden hadiselere kabili tatbik değildirdi.

Hâkim H. ve kâtip H. ya İftira etmekten suçlu İbrahimin yapılan duruşması sonunda T. C. Kanunun 285/1 maddesine tevfikân iki ay hapsine dair Elâziğ ağır ceza mahkemesinden verilen 16/11/938 tarihli hükmün temyizzen tetkiki suçlu tarafından müddeti içinde istida ve şartı ifa edilerek bağı evrakı tebliğname ile daireye gönderilmekle icabı düşünüldü:

Hâkim ve C. M. U.lileri aleyhine ihbar ve şikâyetde bulunan şahıslar hakkında hâkimin mensup olduğu mahkemeye en yakın ağır ceza mahkemesindeki C. Müddei umumisi tarafından takibat yapılması ve duruşmanın ağır ceza mahkemesinde icrası hali mevzuları yalnız inzibatî cezayı mucip fiil ve hareketlere münhasır olduğu ve hâkimler kanununun 99uncu maddesi bu hususile Devletce yapılan teftiş masraflarının tahsili için vazolunduğu ve mezkûr madde son fıkrasının